

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال

ضلع
بهداشت و پیشگیری
از بیماری‌ها
چهارمین کنفرانس بین‌المللی

چگونه از کودکان و نوجوانان در محیط رسانه‌های دیجیتال
محافظت کنیم

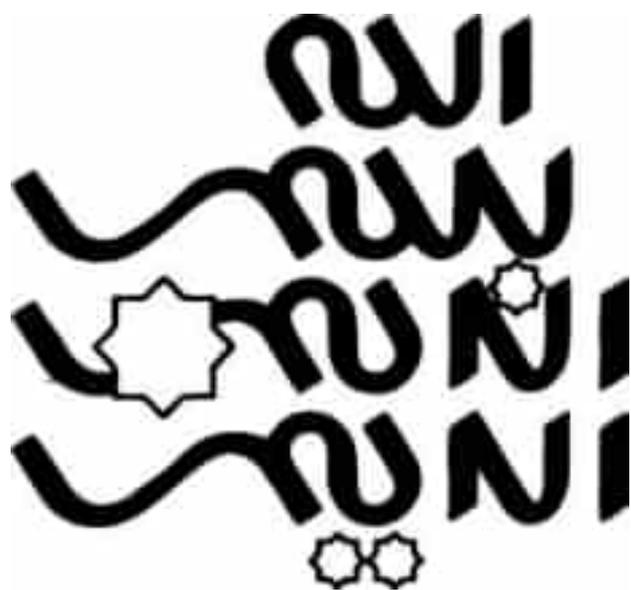
(دستورالعملی برای والدین، معلمان و مربیان)

روز رایانه پاک

” چگونه از کودکان و نوجوانان در محیط رسانه‌های دیجیتال محافظت کنیم ”

(دستورالعملی برای والدین، معلمان و مربیان)

مقدمه مرکز	۶
مقدمه اتحادیه بین‌الملل مخابرات	۱۰
چکیده	۱۲
وضعیت کنونی	۱۴
آنچه والدین و معلمان نمی‌دانند	۱۸
وضعیت جهانی	۲۲
آنچه والدین و معلمان باید بدانند	۲۶
چگونه حریم شخصی کاربران به مخاطره می‌افتد؟	۴۶
آموزش والدین و معلمان	۵۰

◇ مقدمه مرکز

از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی (۲۰۰۶ میلادی) مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال به عنوان متولی دولتی ویژه‌ی محتوای دیجیتال (رسانه‌های دیجیتال) در جمهوری اسلامی ایران و نیز متولی توسعه کاربری فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در بخش فرهنگ کشور در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی راه اندازی شده است. مأموریت‌های کلان این مرکز عبارتند از:

۱. ساماندهی و حمایت از تولید و انتشار محصولات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای دیجیتال

۲. توسعه کاربری فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در بخش فرهنگ

۳. تهیه و اصلاح طرح‌ها، قوانین و مقررات در حوزه محتوای دیجیتال در

جمهوری اسلامی ایران

۴. ظرفیت‌سازی و تقویت مردم‌جهت استفاده از رسانه‌های دیجیتال

۵. فرهنگ‌سازی و تبلیغ و ترویج فرهنگ استفاده صحیح از ابزارهای مبتنی بر

فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در جمهوری اسلامی ایران

۶. حمایت از توسعه تولید، انتشار، صادرات محصولات فرهنگی دیجیتال

۷. نظام‌مند کردن و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال در جمهوری

اسلامی ایران

۸. توسعه کاربری فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در وزارت فرهنگ و

ارشاد اسلامی

مرکز طی چهار سال گذشته اقدامات متعددی در حوه رسانه‌های دیجیتال انجام

داده است. برخی از مهمترین این اقدامات که به اختصار مجال طرح آن وجود دارد

عبارتند از:

- مشارکت در تدوین قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط با حوزه رسانه‌های

دیجیتال

- بیش از ۵۰۰۰ مورد ثبت، صدور پروانه انتشار و صدور مجوز تکثیر نرم افزارهای

رایانه‌ای

- صدور مجوز فعالیت برای حدود هشتاد مورد مؤسسات فرهنگی دیجیتال از

ابتدای سال ۱۳۸۹

- حمایت از آثار فاخر فرهنگی دیجیتال که تا پایان سال ۱۳۸۸ مبلغ سیصد میلیون تومان به این امر اختصاص یافته و حدود چهارصد اثر و محصول برگزیده مورد حمایت مستقیم و غیرمستقیم
- برگزاری سه دوره جشنواره ملی و چند جشنواره و مسابقه موضوعی
- برپایی دو نمایشگاه ملی، یک نمایشگاه بین المللی و هشت نمایشگاه استانی در حوزه رسانه‌های دیجیتال، که جمعا بیش از دو میلیون نفر بازدیدکننده داشته است
- برگزاری بیش از ۵۰۰ نشست تخصصی و کارگاه آموزشی
- حضور فعال در اجلاس‌های بین المللی و حمایت از حضور صادرکنندگان نرم افزار در نمایشگاه‌های معتبر این حوزه نظیر نمایشگاه سبیت آلمان

ایجاد محیط سالم و امن برای کاربران رسانه‌های دیجیتال

در سال‌های اخیر کاربرد رسانه‌های دیجیتال مبتنی بر رایانه، تلفن همراه و اینترنت به یک ضرورت تبدیل شده است. لذا مناسب است عموم کاربران و بخصوص کودکان و نوجوانان شیوه استفاده صحیح از آن را بیاموزند. از آنجا که محیط دیجیتال حاوی انواع اطلاعات مبتنی بر فرهنگ‌ها و اعتقادات گوناگون و متناسب با سنین مختلف است و بخصوص محتواهای مضر و غیراخلاقی نظیر عکس‌ها و فیلم‌های مستهجن به راحتی در دسترس هستند، لازم است کاربران اصول حفظ امنیت و سلامت در این فضا را بیاموزند و والدین و معلمان آن را به کودکان و نوجوانان آموزش دهند.

متأسفانه بسیاری از والدین از محتوای رسانه‌های دیجیتال بی‌اطلاعند. آنها نمی‌دانند که برقراری ارتباطات و دستیابی به اطلاعات موجود در فضای دیجیتال چه آسیب‌هایی ممکن است برای کودک و نوجوان داشته باشد. حتی به علت ناآشنایی با این ابزار جدید نمی‌توانند بر عملکرد فرزندان نشان نظارت کنند. با در نظر گرفتن اینکه کودک و نوجوان توان تفکیک فضای مجازی و واقعی را ندارند و به لحاظ روحی و فکری بسیار آسیب‌پذیرند، انواع آسیب‌های اخلاقی و اجتماعی و حتی خطرات امنیتی کودکان و نوجوانان و کل خانواده را تهدید می‌کند، لذا ضروری است فضایی سالم و مفید برایشان فراهم گردد.

در این راستا باید اقدامات اساسی جهت صیانت از کاربران و بخصوص کودکان و نوجوانان در فضای دیجیتال و تربیت آنها به منظور محافظت از خود و آسیب

نرساندن به دیگران انجام شود. بخشی از این اقدامات بر عهده دولت بوده است، که از آن جمله می‌توان ثبت و ساماندهی پایگاه‌های اینترنتی ایرانی، مسدودسازی پایگاه‌های اینترنتی مستهجن و رده‌بندی بازی‌های رایانه‌ای را نام برد. اما این راهکارها به تنهایی کافی نیست. خانواده‌ها و معلمان باید در تربیت و آموزش کودک و نوجوان نقشی فعال و اساسی ایفا کنند. مسدودسازی پایگاه‌ها عمدتاً ابزاری بازدارنده و فاقد جنبه هدایت‌کننده است. از طرق مختلف می‌توان آن را دور زد یا از آن عبور کرد. غالباً به صورت یکسان برای همه کاربران اعمال می‌شود و نسبت به جنس و گروه سنی کاربر حساس نیست و به علاوه متناسب با تشخیص و مصلحت سنجی والدین طراحی نشده است.

مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال بنا بر مأموریت‌هایش در خصوص ساماندهی و فرهنگ سازی در حوزه رسانه‌های دیجیتال در نظر دارد عموم کاربران و بخصوص خانواده‌ها را یاری کند تا بتوانند محیطی سالم‌تر و امن‌تر برای استفاده کودکان و نوجوانان از رسانه‌های دیجیتال را فراهم آورند. به همین منظور این مرکز در کنار مقابله با محتوای آسیب‌زا و خلاف اخلاق و اجرای پروژه‌های ساماندهی و نظارت بر انتشار محتوای دیجیتال، راهکارهایی را مد نظر دارد که بدان وسیله والدین را یاری کند تا بر استفاده فرزندان‌شان از محیط رایانه و اینترنت نظارت و کنترل بهتری داشته باشند و بتوانند آنها را به سوی استفاده از یک محتوای سالم هدایت کنند.

این کتابچه راهنما با این هدف و با بهره‌گیری از نظرات اساتید این حوزه، تجربیات کارشناسان مرکز و کتابچه‌های آموزشی اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU)* طراحی شده است و یک مجلد از مجموعه چهار جلدی «راهنمای حفاظت از کودکان و نوجوانان در فضای دیجیتال» است. کتابچه‌ای که در دست دارید برای والدین، معلمان و مربیان و به طور کل تمام اشخاصی که نقش تعلیم و تربیت کودک را بر عهده دارند نوشته شده است. این نخستین ویرایش این کتابچه است و به یاری حق تلاش داریم تا هر سال همگام با تحولات فناوری و افزایش دانش و تجربه مرکز، ویرایش جدیدی را منتشر کنیم.

در پایان لازم است از تلاش همکارانی که مرکز را در تهیه این کتابچه یاری کردند، تشکر کنم. بخصوص لازم است از توجهات آقای عیسی زارع‌پور، رئیس مرکز، و مهدی صرامی، معاون رسانه‌های دیجیتال، نسبت به فراهم آوردن محیط

امن و سالم برای استفاده کودکان و نوجوانان از رسانه‌های دیجیتال یاد شود و از تلاش‌های کارشناسان مرکز در واحدهای فرهنگ‌سازی و مطالعات و برنامه‌ریزی و آقایان علی درخشی، علی صافی و بهمن عبدی که به سفارش مرکز و بر اساس پیام‌های آموزشی تهیه شده، طرح‌ها و کاریکاتورهای زیبایی را طراحی کردند، تقدیر گردد. به علاوه کاریکاتورهای خارجی حاصل تلاش آقای سید مسعود شجاعی طباطبایی در برپایی دو دوره مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ می‌باشد.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال

* «اتحادیه بین‌المللی مخابرات» سازمانی بین‌المللی زیر مجموعه سازمان ملل متحد می‌باشد، که وظیفه اصلی آن مقررات‌گذاری موضوعات بین‌المللی حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌باشد. این سازمان یکی از قدیمی‌ترین سازمان‌های جهانی است که از سال ۱۸۷۱ شروع به کار کرده است و به طور سنتی بیشتر به مدیریت طیف فرکانس رادیویی در سطح جهان و موقعیت ماهواره‌های فضایی می‌پرداخته است؛ اما پس از پیدایش فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی نظیر اینترنت و بخصوص برگزاری اجلاس‌های سران درباره جامعه اطلاعاتی (WSIS) در سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۵ توسعه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات نیز در دستور کار آن قرار گرفته است.

در راستای توسعه کاربری رسانه‌های دیجیتال این اتحادیه از سال ۲۰۰۹ با تشکیل کارگروهی بین‌المللی متشکل از دولت‌ها و نمایندگان بخش خصوصی با عنوان «محافظت از کودکان در فضای برخط» (Child Online Protection) اقدام کرده است. هدف این کارگروه دستیابی به رهنمودهایی برای ایجاد شرایط امن و سالم برای کاربران کودک و نوجوان در تمامی کشورهاست. از نخستین اقدامات این کارگروه تدوین چهار جلد کتابچه راهنما درباره «محافظت از کودکان در فضای برخط» است که به ترتیب برای مخاطبان کودک و نوجوان، والدین و معلمان، موسسات ارائه خدمات و محتوای دیجیتال و سیاستگذاران می‌باشد. در تدوین این کتاب‌ها از دانش و تجربه کارشناسان، سازمان و شرکت‌های کشورهای مختلف استفاده شده است.

◇ مقدمه اتحادیه بین‌المللی مخابرات

مصون نگاه داشتن کاربران کودک و نوجوان در محیط اینترنت نیازمند اقدامی جهانی است.

اینترنت مزایای قابل توجهی را برای همگان به ارمغان آورده است، مزایایی که سالانه میلیون‌ها نفر را به خود جذب می‌کند. تا سال ۲۰۰۹ بیش از ۱٫۵ میلیارد نفر به عضویت در این شبکه درآمده‌اند که بیش از هفت برابر کاربران در سال ۱۹۹۸ است. اگر چه مزایای بالقوه این شبکه جهانی به هیچ عنوان قابل انکار نمی‌باشد، اما تهدیداتی نیز در آن نهفته است که می‌تواند کاربران کودک و نوجوان را به راحتی در دام خود گرفتار سازد. امروزه بسیاری از کاربران کودک و نوجوان در به کارگیری برنامه‌های پیچیده رایانه‌ای و امکانات ناشی از آن، نسبت به والدین و معلمان خود از قابلیت و سرعت و توانایی بالاتری برخوردارند. این کاربران با استفاده از ابزاری همچون رایانه شخصی، تلفن همراه و ... به راحتی می‌توانند به این امکانات دسترسی پیدا کنند. اما آنچه بزرگسالان می‌توانند در این خصوص انجام دهند تا مصونیت فرزندانشان را در محیط اینترنت ارتقاء بخشند، حاصل تجربه‌های گران‌بهای است که در طول سالیان دراز به دست آمده است.

نکته مهمی که می‌بایست بدان توجه داشت این است که بسیاری از کاربران کودک و نوجوان ترجیح می‌دهند طبق خواسته والدینشان در مکان‌هایی از قبیل خانه، مدرسه و ... به اینترنت دسترسی پیدا کنند؛ چرا که بسیاری از والدین چنین می‌پندارند که در مدرسه و خانه مصونیت فرزندانشان در محیط اینترنت بیشتر خواهد بود؛ اما این فرض، فرضی کاملاً اشتباه و خطرناک است؛ چرا که اینترنت می‌تواند کاربران کودک و نوجوان را به هر نقطه از این جهان مجازی هدایت کرده و حتی آنها را در مواجهه با بسیاری از خطرات بالقوه قرار دهد. مجموعه حاضر در حقیقت مجموعه دستورالعمل‌هایی است که در راستای ارتقاء ایمنی کاربران کودک و نوجوان تا به حال ارائه شده است و به عنوان بخشی از دستور کار مبارزه با جرائم بین‌المللی اینترنتی است.

این دستورالعمل به شکلی تدوین شده است که شما به عنوان والدین و مربیان می‌توانید آن را با قوانین و مقررات ملی و بومی خود تطبیق و مورد استفاده

قرار دهید. به طور کلی این مجموعه به شناسایی خطرات بالقوه‌ای پرداخته که مختص گروه‌های سنی پایین ۱۸ سال است، اما باید توجه داشت که هر گروه سنی از کاربران کودک و نوجوان می‌توانند از نیازهای کاملاً متفاوتی برخوردار باشند. همچنین هر کاربر کودک و نوجوان، بسته به خصوصیات فردی خود نیز می‌تواند از نیازهای کاملاً خاصی برخوردار باشد.

این مجموعه با همکاری گروه‌های مختلفی در بخش فناوری اطلاعات تدوین شده است. موسسه تامین نرم افزارهای ایمن اتحادیه اروپا، موسسه تامین امنیت اطلاعات و شبکه اروپا، جمعیت حامی امنیت کودکان در اینترنت و دانشگاه ادینبرگ انگلستان برخی از این گروه‌های وابسته می‌باشند. همچنین برخی از دولت‌ها و همچنین موسسات عالی فناوری که به نحوی، با ارائه راهکارهای ارتقاء ایمنی برای کاربران کودک و نوجوان در اینترنت، ما را در تدوین این مجموعه یاری کرده‌اند.

اتحادیه بین‌المللی مخابرات به همراه دیگر پدیدآورندگان این مجموعه همگان را به ارتقاء سیاست‌ها و راهکارهایی فرامی‌خوانند تا در ارتقاء امنیت کاربران کودک و نوجوان در این فضای مجازی، سهمیم و تاثیر گذار باشند. این امر نه تنها باعث ارتقاء جامعه اطلاعاتی می‌گردد، بلکه به نوعی تمامی کشورهای عضو اتحادیه بین‌المللی مخابرات را نیز بر آن می‌دارد تا به تبیین و حفظ حقوق کاربران کودک و نوجوان، طبق آنچه در کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودکان به تصویب رسیده، بپردازند.

چکیده

آنچه والدین، معلمان و مربیان باید بدانند :
در این بخش به ارائه برخی نکات مهم می‌پردازیم که والدین و معلمان و مربیان می‌توانند با کاربرد آنها به ایجاد یک محیط امن اینترنتی، کمک کنند:

نکات مهم	
الف - دستگاه رایانه را در فضای عمومی خانه قرار دهید و از قرار دادن آن در اتاق خواب بپرهیزید.	سلامت و امنیت رایانه شخصی
ب - حتما نرم افزارهای ضد ویروس و دیواره آتش (فایروال) نصب کنید.	
الف - در مورد نحوه استفاده از اینترنت یا وسایل شخصی مرتبط با آن، باید مقرراتی اعمال گردد و در مورد پیامدهای احتمالی رفتارهای پرخطر صحبت شود. از خلوت کودکان خود غافل نشوید و به مسائلی همچون ارتباط با غریبه‌ها، ورود به سایت‌های غیراخلاقی یا خارج از محدوده سنی کودک خود توجه خاصی مبذول فرمایید.	مقررات برای کودکان و نوجوانان
ب - در مورد استفاده از تلفن همراه بخصوص جهت ارتباط با اینترنت نیز می‌بایست مقرراتی اعمال کنید. به کودکان و نوجوانان بیاموزید که بلوتوث خود را باز نگذارند.	
الف- والدین، مربیان و معلمان می‌بایست از تسلط کافی نسبت به اینترنت برخوردار بوده و با سایت‌هایی که کاربران کودک و نوجوان با آنها ارتباط ایجاد می‌کنند آشنایی کافی داشته باشند.	آموزش والدین، مربیان و معلمان
ب- والدین، مربیان و معلمان باید در مورد نحوه استفاده کاربران از وسایل شخصی خود مثل تلفن همراه، کنسول بازی‌های کامپیوتری، نمایشگرهای MP3، و سایر ابزارهای مرتبط با رسانه‌های دیجیتال آگاهی داشته باشند.	
حتما در مورد خطرات احتمالی ناشی از تبادل اطلاعات شخصی با غریبه‌ها، ملاقات‌های حضوری با کاربران اینترنتی، ارائه عکس به دیگر کاربران غریبه و استفاده از دوربین‌های وب کم است، فرزندان خود را آگاه سازید.	تربیت فرزندان
حتما از کودکان خود بخواهید تا تجربیات خود را به هنگام استفاده از اینترنت برای شما بازگو کنند.	ایجاد ارتباط با فرزندان

با تهیه نرم افزارها و بازیهای مناسب سن فرزند خود
علاوه بر جلوگیری از ایجاد انحرافات، راه رشد و شکوفایی
استعدادهای فرزندان خود را فراهم سازید.

◇ فصل اول - وضعیت کنونی

چند سالی است که رسانه‌های دیجیتال عضو جدید خانواده‌های ما شده است. کمتر خانواده‌ای را می‌توان یافت که رایانه به خود ندیده باشد. اکثر ما دست کم یک گوشی تلفن همراه داریم. اکثر کودکان و نوجوانان ساعت‌ها پای بازی‌های رایانه‌ای می‌نشینند. با گسترش کاربردهای این فناوری‌های جدید امکان پرهیز و دوری از آن دیگر وجود ندارد. لذا باید بدانیم که بهترین شیوه استفاده از آن چیست؛ چه خطرات احتمالی خانواده و بخصوص فرزندان ما را تهدید می‌کند و چگونه باید با آن مواجه شویم؛ دانش آموزان خود را چگونه به کاربرد نرم‌افزارهای رایانه‌ای و اینترنت هدایت کنیم، تا سطح علمی آنها ارتقا یابد. این مسائل و بسیاری مسائل دیگر چالش‌های فراروی والدین و معلمان امروز برای تربیت نسل فرداست.

اینترنت شبکه‌ای است که در آن اطلاعات برای رسیدن به اهداف مختلف، گاه مفید و گاه مضر، مورد استفاده قرار می‌گیرد. این شبکه از یک جنبه می‌تواند به عنوان یک منبعی از اطلاعات جهت ارتقای سطح آموزش افراد تلقی گردد و از

بزرگترین فواید اینترنت می‌تواند به عنوان یک ابزار آموزشی در دسترس دانش آموزان و معلمان باشد. از جمله مزایای اینترنت می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
 - امکان دسترسی به منابع آموزشی متنوع و گوناگون
 - امکان یادگیری در هر زمان و هر مکان
 - امکان یادگیری با سرعت و به روش خودآموز
 - امکان یادگیری با هزینه کم
 - امکان یادگیری با روش‌های نوین و جذاب
 - امکان یادگیری با استفاده از ابزارهای نوین

یک جنبه دیگر نیز می‌تواند به عنوان وسیله‌ای جهت دستیابی به اطلاعات مضر و مسائل آسیب‌زا تلقی گردد. در این شرایط کاربران کودک و نوجوان آسیب پذیرترین قشر کاربران به شمار می‌آیند.

در زندگی روزمره و حقیقی، بیشتر والدین معمولاً از این که فرزندان خود در طی روز با چه کسانی معاشرت می‌کنند با خبر هستند، اما در دنیای مجازی که هم اکنون بیشتر اوقات فرزندان ما را به خود اختصاص داده است، ما همواره به یک تماشاگر تبدیل شده‌ایم و از آسیب‌های بالقوه آن هیچ گونه اطلاعی نداریم. در حال حاضر، بسیاری از کاربران کودک و نوجوان نسبت به فن آوری اطلاعات روز از والدین یا حتی از معلمان خود نیز آگاه‌تر می‌باشند. آنها در حقیقت در زندگی خود، جامعه‌ای را تجربه می‌کنند که فن آوری اطلاعات در تمامی جوانب آن رسوخ کرده است. در چنین شرایطی، والدین و معلمان در تلاش هستند تا بفهمند چه مقرراتی را تحت چه شرایطی اعمال کنند.

اگر دقت کنید متوجه می‌شوید که در بسیاری از جوامع سن خاصی را برای رفتارهایی که مختص بزرگسالان است نظیر رانندگی تعریف کرده اند، اما هنوز

اکثر نوجوانان بیش از والدین خود در رسانه های دیجیتال تسلط دارند و این به همی عدم توانایی والدین در کنترل عملکرد فرزندان در این حوزه است.

هیچ جامعه‌ای نتوانسته است که سن خاصی را برای ایمن نگاه داشتن کاربران کودک و نوجوان در فضای اینترنت تعریف نماید؛ و یا اینکه تدابیری را برای والدین اتخاذ کند تا از این طریق نسبت به بروز نوعی امنیت برای کاربران کودک و نوجوان در این فضا اقدام کنند. همچنین در حال حاضر، فاصله زیادی میان تصور والدین در مورد دانسته‌های فرزندان خود و آنچه فرزندان واقعاً می‌دانند، وجود دارد.

البته نباید اینترنت را به عنوان تنها وسیله ارتباطی تلقی کرد که می‌تواند تهدیدات بالقوه‌ای را برای کودکان و نوجوانان در برداشته باشد. در سال‌های اخیر، استفاده از تلفن همراه به شدت در میان مردم افزایش یافته است، به طوری که کودکان و نوجوانان می‌توانند به راحتی با استفاده از بلوتوث تلفن همراه خود، به تبادل فیلم و موسیقی بپردازند و یا با استفاده از سرویس‌هایی نظیر وایمکس در هر مکان و در هر زمانی وارد شبکه اینترنت شوند. این مسئله هشدار است برای والدین که فرزندان آنها دور از نظارت آنها نیز می‌توانند به اطلاعات زیان بار دسترسی پیدا کنند.

از این رو والدین می‌بایست توجه داشته باشند که هیچ تفاوتی میان دسترسی به عکس و فیلم با استفاده از اینترنت از طریق رایانه شخصی در منزل و یا دریافت آن با استفاده از بلوتوث، سرویس پیام چندرسانه‌ای (MMS) و یا وایمکس وجود ندارد. مشکل اصلی که در دسترسی به اینترنت از طریق تلفن همراه و رایانه منزل وجود دارد این است که به هنگام استفاده از وسایل خصوصی جهت ورود به اینترنت، دیگر والدین نمی‌توانند از نظارت قابل توجهی بر استفاده از آن برخوردار باشند. از این رو والدین می‌بایست در مورد حوزه کاربرد این وسایل و مخاطرات توضیحات کافی و قانع کننده‌ای را برای فرزندان خود تشریح کنند و همچنین مطمئن شوند که قادرند کنترل و مراقبت لازم را بر وسایلی که فرزندان‌شان از آن استفاده می‌کنند، اعمال نمایند.

کاربران کودک و نوجوان معمولاً از طریق کامپیوتر منزل، گوشی همراه و دستگاه‌های دیجیتال شخصی وارد اینترنت می‌شوند. بسیاری از کاربران کودک و نوجوان به دلایل مختلفی وارد اینترنت می‌شوند:

- ۱- جهت تعامل با دیگران به منظور تبادل علایق
- ۲- پیوستن به گروه‌های دلخواه و مورد علاقه مثل گروه‌های موسیقی، ورزشی، ... ، و تبادل اطلاعات و عقاید خود نسبت به موضوعات خاص و مشترک
- ۳- ایجاد دوستی‌های جدید، و به

- دنبال آن، ملاقات افراد مختلف
- ۴- تبادل اطلاعات شخصی مثل عکس و تصاویر ویدئویی به منظور مطرح کردن خود در جامعه
- ۵- ایجاد کلیپ‌های موسیقی و توزیع آن در شبکه
- ۶- پرداختن به بازی‌های رایانه‌ای
- ۷- ایجاد یک فضای شخصی مطبوع، حتی در حضور والدین و دیگر بستگان
- ۸- تجربه فضاهای مختلف اجتماعی با گذر از مرزهای مختلف

◇ فصل دوم - آنچه والدین و معلمان نمی‌دانند!

• برخی والدین می‌پندارند اگر کودکشان در اتاق خوابش دارد با رایانه کار می‌کند در امنیت است و آنها می‌توانند با آسودگی خاطر به کارهای روزمره بپردازند. غافل از آنکه شخصی ناشناس و غریبه کودکشان را اغفال کرده و از او اطلاعاتی در خصوص زندگی خانوادگی آنها گرفته، تا بتواند با استفاده از آن اخاذی کند.

• برخی والدین و معلمان می‌پندارند بازی‌های رایانه‌ای وسایل تفریحی کم‌خطری هستند. اگر کودکان یا دانش‌آموزانشان برای بازی به کوچه یا پارک بروند ممکن است از بچه‌های دیگر کارهای زشت یاد بگیرد اما بازی رایانه‌ای چنین تأثیری ندارد. حال آنکه برخی از بازی‌های رایانه‌ای که متأسفانه در ایران بسیار رایج می‌باشد حاوی آموزش دزدی و جنایت و بسیاری جرایم دیگر است. کودک نیز توان تفکیک محیط بازی از واقعیت را نداشته و تدریجاً توسط بازی تربیت می‌شود.

• برخی والدین و معلمان می‌پندارند که اینترنت ابزاری برای کسب دانش و اطلاعات جدید است و فرزندان یا دانش‌آموزانشان با استفاده از آن می‌توانند به

پیشرفت تحصیلی دست یابند. حال آنکه اینترنت علاوه بر معلومات جدید حاوی محتواهای مضر نظیر عکس‌های مستهجن نیز هست که فرزند آنها ممکن است به صورت کاملا ناخواسته با آن عکس‌ها مواجه شود و تأثیر بسیار بدی بپذیرد.

- برخی والدین و معلمان می‌پندارند که اشتغال به سایت‌های اینترنتی جلوی ابتلا به دوستان بد را می‌گیرد. حال آنکه اتاق‌های گفت و گو (چت روم‌ها) و شبکه‌های اجتماعی مجازی مملو از اشخاصی است که هویت واقعی خود را زیر ظاهری زیبا پنهان کرده‌اند و با نیت‌های پلید به برقراری ارتباط می‌پردازند.

- برخی والدین و معلمان می‌پندارند که تلفن همراه صرفاً ابزاری برای تسهیل برقراری ارتباط است و از طریق آن بهتر می‌توانند بر رفت و آمد فرزندشان نظارت کنند، غافل از آنکه گوشی هوشمند جدیدی که برای فرزندانشان گرفته‌اند از ابزار بلوتوث و سرویس وایمکس برخوردار است و فرزندشان از این طریق به اطلاعاتی دست می‌یابد که او را دچار بحران اخلاقی می‌کند.

ممکن است با دانستن این مسائل بگویید :

وای من دیگر به فرزندم اجازه استفاده از رایانه، تلفن همراه یا اینترنت را نخواهم داد؛ اما به یاد داشته باشید او فرزند عصر اطلاعات است و باید شیوه صحیح کار با این ابزار را بیاموزد.

یا بگویید:

اینها همه بزرگنمایی است. می‌خواهید با ترساندن ما فرزندانمان را در استفاده از فناوری‌های جدید محدود کنید. واقعیت این است که متأسفانه این مشکلات بسیار جدی بوده و در اینجا امکان شرح آن وجود ندارد. فقط کافی است توجه کنید در کشور انگلستان به عنوان مهد لیبرالیسم، گروه‌ها و اقدامات مختلف دولتی، خصوصی و مردمی جهت صیانت از کودکان ایجاد شده است.

یا بگویید:

حرف شما درست است اما نمی‌توانم فرزند یا دانش‌آموزم را کنترل کنم یا نمی‌دانم چگونه باید این کار را انجام دهم. حق با شماست، این مشکل عمومی و جهانی بسیاری از والدین و معلمان است. این کتابچه می‌خواهد به شما بیاموزد که چگونه شیوه صحیح استفاده از رسانه‌های دیجیتال را به فرزند یا دانش‌آموزتان بیاموزید و او را در برابر مخاطرات این فضا حفاظت کنید.

سعی کنید بتوانید میزان و شیوه استفاده از رسانه‌های دیجیتال را در طول روز برای خود و فرزندان‌تان مدیریت کنید.

تصاویر و یا فیلمهای خصوصی باتلفن همراه
یا دوربین دیجیتال خود را به هر مؤسسه یا
شخصی جهت چاپ یا میکس و مونتاژ ندهید.

وضعیت جهانی

طبق مطالعات صورت گرفته اختلاف فاحشی بین آنچه والدین می‌پندارند در خصوص رفتار فرزندانشان اعمال کرده‌اند و آنچه فرزندان احساس می‌کنند، وجود دارد. ۹۲ درصد والدین بر این باورند که آنها در مورد استفاده فرزندان از اینترنت، مقررات خاصی را اعمال کرده‌اند، و ۳۴ درصد فرزندان چنین اذعان داشته‌اند که والدین آنها چنین قوانینی را اعمال نداشته‌اند. وجود چنین والدین ناآگاه یا سهل‌انگار در بسیاری از کشورهای جهان، رایج و مرسوم و همسان می‌باشد.

در فرانسه، ۷۲ درصد از کاربران نوجوان، در خلوت خود و به تنهایی در فضای مجازی اینترنت حضور پیدا می‌کنند. در شرایطی که بیش از ۸۵ درصد والدین نسبت به نصب نرم‌افزارهایی محدود کننده نظیر نرم افزار «مراقبت خانوادگی» (Parental control) کاملاً آگاهی و آشنایی دارند، تنها ۳۵ درصد والدین به نصب نرم افزارها پرداخته‌اند.

در کره جنوبی، بیش از ۹۰ درصد از خانه‌های شهری متصل به شبکه اینترنت می‌باشند، و بیش از ۳۰ درصد کاربران نوجوان زیر ۱۸ سال با صرف بیش از ۲،۵ ساعت در روز، در معرض اعتیاد به اینترنت می‌باشند. در انگلستان، ۵۷ درصد کاربران بین ۹ الی ۱۹ سال چنین اذعان داشته‌اند که از طریق اینترنت به سایت‌های غیر اخلاقی دسترسی دارند. ۴۶ درصد از این کاربران، اطلاعات

جنسی که نمی‌بایست در این سن نسبت به آن آگاهی پیدا کنند را از طریق این شبکه دریافت می‌کنند، و حتی ۳۳ درصد این کاربران نوجوان نیز مورد تعرض واقع شده‌اند. در چین، ۴۴ درصد کاربران نوجوان از طریق اینترنت با افراد غریبه به ایجاد ارتباط پرداخته‌اند و از این تعداد ۴۱ درصد به بحث در مورد مسائل جنسی و مواردی که موجب وسوسه و اذیت و آزار آنها می‌گردد، پرداخته‌اند. گذشته از کشورهای غیراسلامی، در کشورهای مسلمان نیز آسیب‌های مشابهی وجود دارد. در مطالعه‌ای که در مصر در خصوص نوجوانان و جوانان انجام شده این نتایج به دست آمده است:

اولا در اکثر موارد به هنگام استفاده از اینترنت، هیچ نظارتی از سوی والدین بر روی آنها وجود ندارد.

ثانیا از نظر این کاربران جوان، چالش‌ها و مخاطرات پیش روی آنها به هنگام استفاده از اینترنت، به شرح ذیل است:

۱. محتویات نامناسب
۲. ویروس‌ها و شبکه‌های جاسوسی
۳. مطالب ناهنجار و غیر اخلاقی
۴. کپی کردن مطالب و نتایج تحقیقات دیگران
۵. تعرضات اجتماعی و اخلاقی

یکی از مسائل مهم و حتی خطرناک مربوط به این واقعیت است که بسیاری از این کاربران کودک و نوجوان، بی‌پروا به تبادل و ارائه اطلاعات محرمانه‌ای همچون آدرس منزل، شماره تلفن منزل، نام، عکس، سن واقعی، تعداد اعضای خانواده، و نظائر آن می‌پردازند. این در حالی است که این کاربران کودک و نوجوان نسبت به عواقب وخیم این کار، کاملا ناآگاه هستند.

والدین در محیط دیجیتال نیز نقش حمایت،
هدایت و نظارت از فرزندانشان را برعهده دارند.

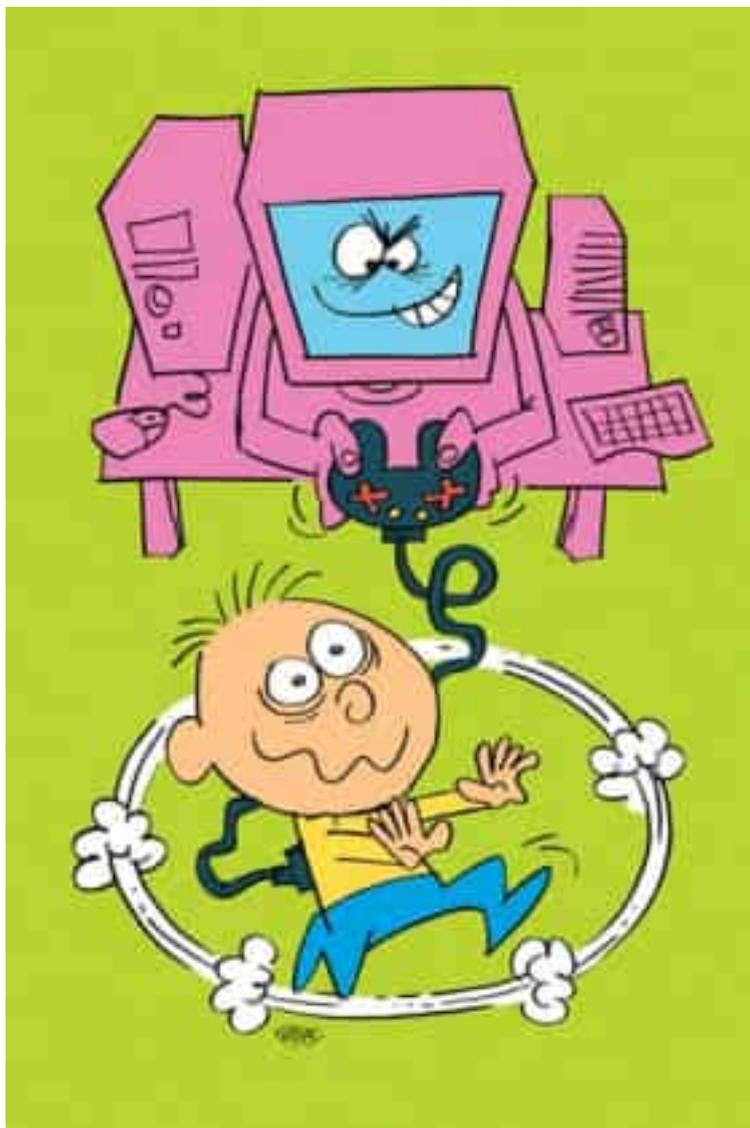

◇ آنچه والدین و معلمان باید بدانند:

فضای مجازی نسخه دوم فضای واقعی زندگی ماست. یعنی تمام آنچه در زندگی واقعی و روزمره وجود دارد در این فضا هم پیدا می‌شود. در فضای مجازی نظیر زندگی واقعی، هم دانشگاه هست و هم قمارخانه. هم دزد هست و هم پلیس. این کاربر است که انتخاب می‌کند چگونه در این محیط زندگی کند. از سوی دیگر کودکان و نوجوانان توانایی تفکیک مسائل مجازی و واقعی را ندارند و به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرند.

فراگیری شیوه استفاده صحیح از امکانات محیط دیجیتال و مصون نگه داشتن خود از تهدیدات این فضا نیازمند آموزش و تربیت است. همان طور که وقتی می‌خواهید کودک را از خیابان عبور دهید تدریجا به او می‌آموزید که به چپ و راست نگاه کند تا تصادف نکند، لازم است آموزش‌های لازم را برای استفاده از این فضا به فرزندان و دانش آموزانتان نیز ارائه کنید. همان گونه که به کودک می‌آموزید در جمع مؤدب باشد و به دیگران احترام بگذارد باید آموزش اخلاق فضای مجازی را نیز به او آموزش داده و یادآوری کنید. شما به کودک می‌آموزید که از دست غریبه هدیه نگیرد و با غریبه جایی نرود. ارائه آموزش مشابه در محیط مجازی نیز ضرورت دارد. شما دوستان فرزندان را مراقبت می‌کنید و او را از دوستی با افراد نااهل باز می‌دارید؛ در فضای مجازی نیز باید به او بیاموزید که هر کسی شایسته دوستی نیست.

متأسفانه شیوه تربیتی محیط دیجیتال دشوارتر از تعلیم و تربیت در زندگی واقعی است. ممکن است زمانی که شما به سن بیست سالگی رسیدید رایانه و اینترنت وسایلی تخصصی بودند که بیشتر کاربرد حرفه‌ای و شغلی داشتند و استفاده از آنها نیازمند تخصص فراوان بود. اما امروزه رایانه و اینترنت ابزار زندگی شده و بزودی اهمیت فراگیری آن در حد اهمیت فراگیری الفبای فارسی خواهد شد. متأسفانه در اکثریت قریب به اتفاق موارد، کودکان و بخصوص نوجوانان نسبت به والدین و معلمان تسلط بیشتری در کار با رایانه، اینترنت و تلفن همراه دارند و این مسأله حرف شنوی آنها را کاهش می‌دهد. از سوی دیگر بسیاری از والدین و معلمان با این ابزار بیگانه‌اند. نمی‌دانند چگونه باید با آن کار کنند و لذا نمی‌توانند وظایف تعلیمی و تربیتی خود را به درستی انجام دهند.

▲ علی درخشی - ایران
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

اما تحت هر شرایطی، شما پدران و مادران، مسئول هستید که کودک خود را در فضای مجازی نظیر فضای واقعی تربیت کنید و بر عملکرد فرزندانتان نظارت کنید. برای دستیابی به این هدف، بسیار مهم است که در سنین پیش دبستان و دبستان لازم است، والدین همراه فرزند خود از رایانه استفاده کنند. یعنی بسته به شرایط و سن و سال فرزندتان روزی یکی دو ساعت وقت خود را اختصاص دهید تا همراه با او با رایانه کار کنید، بازی رایانه‌ای انجام دهید و به پایگاه‌های اینترنتی مناسب او سر بزنید. سعی کنید بازی‌های مناسب سن فرزندتان را خریداری کنید و در اختیارش بگذارید. پایگاه‌های مفید را بیابید و به او نشان دهید. بدین ترتیب از یک سو کار با فناوری های جدید را همپای اومی‌آموزید و از سوی دیگر نکات امنیتی و تربیتی را به او گوشزد می‌کنید.

وقتی فرزندتان به سن نوجوانی رسید دیگر ممکن است به راحتی نپذیرد که راهنمای او باشید، این نه تنها به خاطر شرایط خاص سنی اوست بلکه معمولا او در کار با رسانه‌های دیجیتال چندین مرحله از شما جلوتر است. خوب است در سنین راهنمایی و دبیرستان او را مشاور خود قرار دهید. کنارش بنشینید و از او یاد بگیرید و در همان حال مراقب عملکردش باشید و اگر احساس کردید مخفی کاری می‌کند و یا نوع کاری که انجام می‌دهد مناسب نیست، شیوه صحیح را به او گوشزد کنید.

معلمان و مربیان نیز عهده دار ارتقاء سطح آموزشی کاربران کودک و نوجوان هستند. این مربیان می‌توانند هم به صورت تئوری در کلاس‌های درس و هم به صورت عملی در میان سایت‌های مختلف اینترنتی به ایفای نقش بپردازند. این مربیان با ارائه واحدهای عملی، می‌توانند تا حد قابل توجهی بر افزایش میزان آگاهی و ایمنی کاربران کودک و نوجوان تاثیرگذار باشند. بهترین حالت آموزش در این باره، شناسایی گروه‌های مختلف سنی و نیازهای اصلی آنهاست.

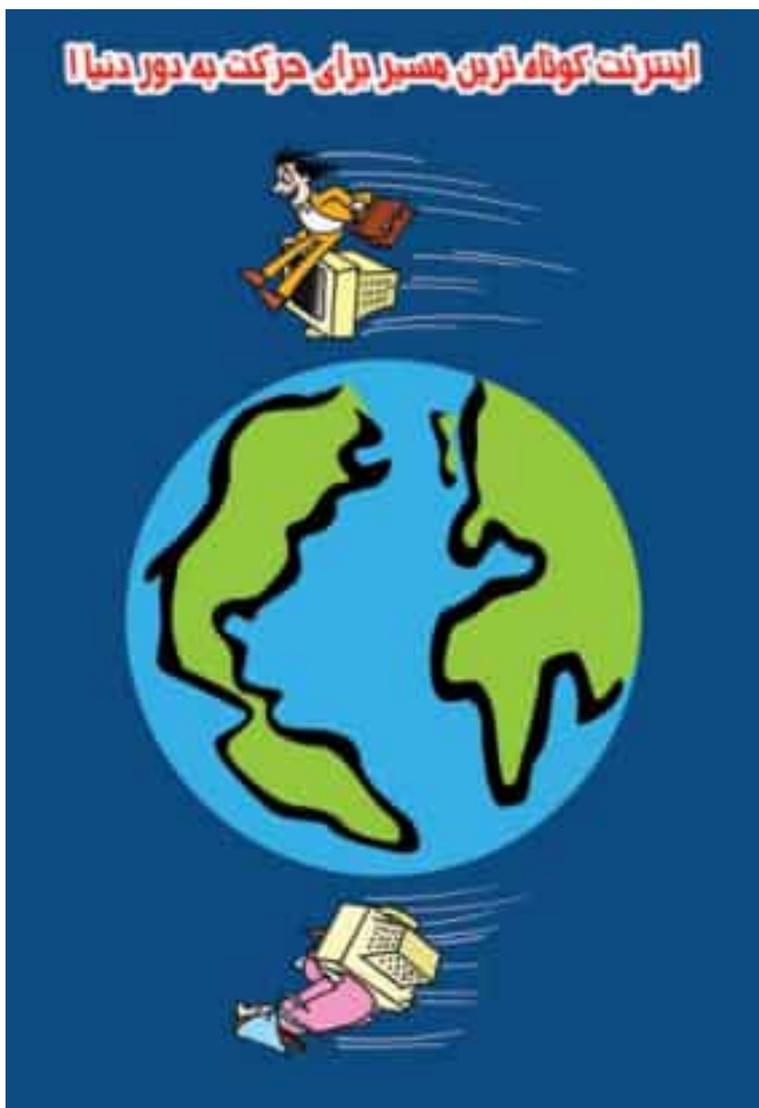
مربیان آموزشی بسته به حوزه فعالیت و گروه سنی، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار می‌باشند. تمامی کسانی که به نوعی با کاربران کودک و نوجوان در ارتباط هستند و شامل والدین، معلمان، مربیان تربیتی، مسئولان کتابخانه‌ها و غیره می‌شوند، باید به این نکته توجه داشته باشند که این کاربران در محیط اجتماع، فوق العاده آسیب پذیر می‌باشند و نیازمند توجهی خاص هستند. از آنجایی که روح و طبیعت آموزش صحیح در سراسر جهان همسان می‌باشد،

مربیان باهوش میتوانند از نقشی کلیدی در این میان برخوردار شوند. بسته به نوع امکانات و شرایط، تجربه کاربر کودک و نوجوان در محیط رسانه ای می تواند متفاوت باشد. لذا با مخاطرات متنوعی مواجه می شود. برخی از مخاطرات و راهکارهای مواجهه با آن به شرح ذیل است:

اطلاعات خصوصی شما بمنزله حریم خصوصی شماست و هر لحظه در معرض دسترسی، تکثیر و تغییر از سوی دیگران است. مگر آنکه ایمنی اطلاعات را با قرار دادن رمز عبور، دیواره آتش و ... حفظ کنید.

راهکارها	مخاطرات
<p>فرزند یا دانش آموز خود را توجیه کنید که هرگز بدون حضور والدین و مربیان اطلاعات شخصی و خانوادگی‌اش را حتی در صفحات کاملاً شخصی و وبگاه خصوصی‌اش منتشر نکند. (بخصوص برای کودکان زیر ۱۳ سال)</p>	<p>کاربر کودک و نوجوان به ارائه اطلاعات شخصی خود می‌پردازد. (ایجاد نمایه (پروفایل) اطلاعات شخصی شامل رمز عبور، عکس و اطلاعات تماس) این اطلاعات می‌تواند توسط افراد شایاد مورد سوء استفاده قرار گیرد.</p>
<p>۱- فرزند یا دانش آموز خود را توجیه کنید که هرگز با افرادی که نمی‌شناسد ارتباط برقرار نکند. چنانچه کاربر ناشناسی با وی تماس گرفت شما را در جریان قرار دهد. ۲- دوستان فرزندان را در محیط مجازی بشناسید و در خصوص هویت واقعی آنها تحقیق کنید. ۳- به کودکان و نوجوانان بیاموزید به اطلاعاتی که افراد درباره خود در اینترنت منتشر کرده‌اند اعتماد نکنند، زیرا می‌تواند جعلی باشد. « ای بسا ابلیس آدم روی هست پس به هر دستی نشاید داد دست »</p>	<p>کاربر کودک و نوجوان جهت تبادل اطلاعات با دیگران می‌تواند از طریق اتاق چت، تلفن، اینترنت، ایجاد وبلاگ‌های شخصی، و ارسال پیام کوتاه، این ارتباط را ایجاد کند. طرف دیگر ارتباط می‌تواند کودک را اغفال کند و اطلاعات شخصی او را به دست آورد و یا اگر منحرف باشد با برقراری ارتباط، اقدام به سوء استفاده از او کند.</p>

راهکارها	مخاطرات
<p>۱- به کودک و نوجوان بیاموزید هر آنچه در اینترنت منتشر می‌شود برای همیشه باقی خواهد ماند و ممکن است از آن علیه او استفاده شود، هر چند به ظاهر پاک شود و برای خود او و اطرافیان قابل دسترس نباشد. لذا قبل از انتشار هر مطلبی نخست به عواقبش بیندیشد.</p> <p>۲- اطلاعات خصوصی را که مایل به افشای آن نیست با گذاشتن رمز عبور محافظت کند.</p>	<p>ممکن است کاربر کودک و نوجوان اطلاعاتی را منتشر کند که در آینده برایش مشکل ساز شود و یا از آن علیه او استفاده شود.</p>
<p>به کودکان و نوجوانان بخصوص دختران بیاموزید که عکس‌ها و اطلاعات موجود در موبایل در معرض افشا قرار دارد. ممکن است موبایل گم یا دزدیده شود. ممکن است کارت حافظه و سیم کارت آن در اختیار شخص دیگر قرار گیرد. یا در صورت عدم مراقبت صحیح از طریق بلوتوث، شخصی به موبایل نفوذ کند و اطلاعات موجود در آن را سرقت نماید. بنابر این هرگز عکس‌های خانوادگی و اطلاعات خصوصی را روی موبایل نگه ندارید.</p>	<p>ممکن است کودک یا نوجوان از دوستان خود در مهمانی یا جلسات خصوصی با موبایل عکس بگیرد که آنها مایل به انتشار آن نباشند. موبایل محل بسیار نامطمئنی برای نگهداری عکس‌هاست.</p>

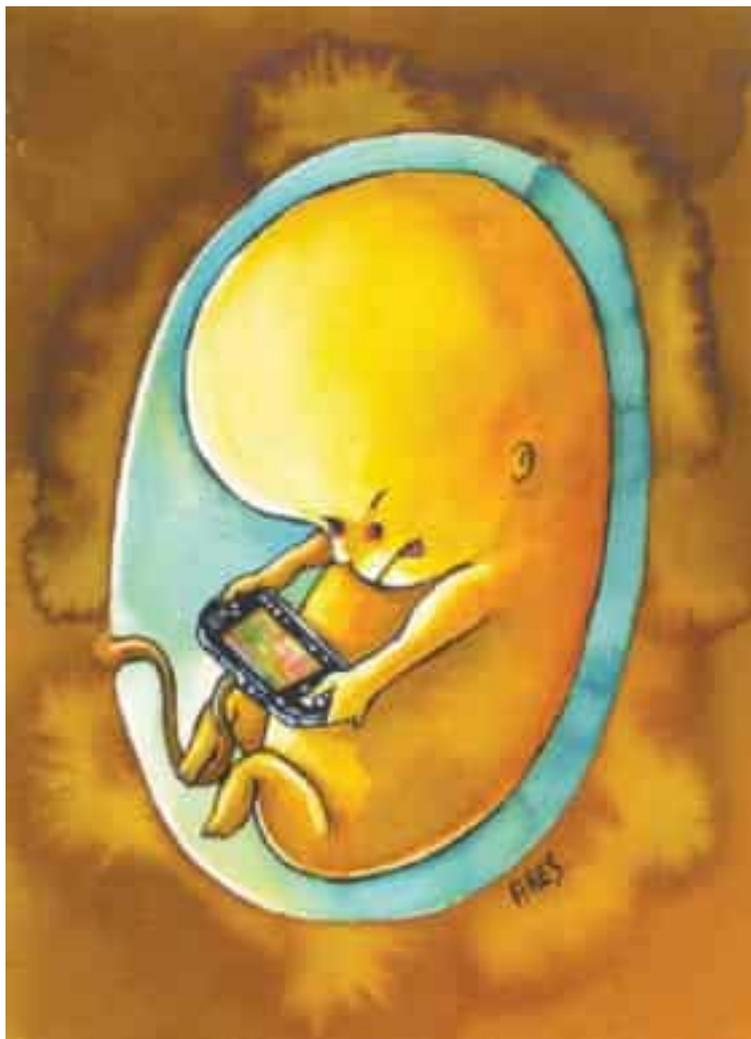

راهکارها	مخاطرات
<p>از خرید تلفن مجهز به بلوتوث برای کودکان زیر چهارده سال بپرهیزید و به نوجوانان بزرگتر نیز پیامزید بلوتوث موبایل را در اماکن عمومی خاموش کنید.</p>	<p>چنانچه بلوتوث تلفن همراه روشن باشد، دیگران می‌توانند بدون کسب اجازه به تلفن همراه نفوذ کنند و اطلاعات آن را سرقت کنند یا نرم افزارهایش را تخریب نمایند.</p>
<p>به فرزند یا دانش آموز خود پیامزید که تبلیغات اینترنتی، پیامک‌های تبلیغاتی و بخصوص رایانامه‌های تبلیغاتی را براحتی باور نکند و هرگز اطلاعات شخصی نظیر رمز عبور را به آدرس‌های مندرج در این تبلیغات وارد نکند.</p>	<p>کاربر اینترنت و تلفن همراه در معرض تبلیغات گوناگون است که بسیاری از آنها جعلی می‌باشد. رایانامه‌های (ایمیل) تبلیغاتی جعلی جهت فروش کالا، شیادی و کسب اطلاعات شخصی و بخصوص برای سرقت اطلاعات رمز عبور و یا حساب بانکی، ارسال می‌شود.</p>
<p>به کودکان و نوجوانان پیامزید همه پیام‌های مشابه و نظایر آن به منظور اخادی و یا کسب اطلاعات شخصی است و نباید به آنها پاسخ داد.</p>	<p>بسیار رخ می‌دهد که به بهانه‌های مختلف از کودکان و نوجوان درخواست می‌شود تا اطلاعات شخصی، شماره حساب و یا رمز عبور خود را وارد سیستم کنند. برای مثال رایانامه‌ای دریافت می‌کنید که مدعی است شما برنده یک قرعه کشی بزرگ هستید و مقداری پول طلب می‌شود تا جایزه بزرگ را به حسابتان انتقال دهند.</p>

▲ سوکت یالاز - ترکیه
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

راهکارها	مخاطرات
<p>به فرزند یا دانش آموز خود بیاموزید که برای استفاده از اینترنت برنامه مشخصی داشته باشد.</p> <p>چنانچه او مشاهده کند شما هم خودتان چنین برنامه مشخص و منظمی دارید تاثیر آموزش در او دو چندان می شود</p>	<p>اینترنت محیطی بسیار جذاب است. کاربر کودک و نوجوان و حتی بزرگسال ممکن است ساعت‌ها بی هدف از یک وبگاه به وبگاه دیگر برود و اصلا واینگردی کند. این کار می تواند کاربر کودک و نوجوان را با محتوای نامناسب سشنش مواجه کند و یا مانع انجام تکالیف درسی او شود.</p>
<ol style="list-style-type: none"> ۱- به کودک و نوجوان بیاموزید که وارد وبگاههایی که در آن نوشته شده «ورود افراد زیر ۱۸ سال ممنوع» نشوند. ۲- به کودک و نوجوان بیاموزید که در مواجهه با چنین تصاویری به سرعت مرورگر اینترنت یا برنامه رایانه‌ای مرتبط را ببندد و موضوع را به والدین و معلمان گزارش کند. ۳- رایانه خود را به ابزارهای کنترلی مجهز کنید. بخصوص انواع نرم افزارهای «مراقبت خانوادگی» (پرنرال کنترل) ایرانی و غیرایرانی نظیر «نرم افزار پویا» در دسترس است که می تواند جلوی این مشکل را بگیرد. علاوه بر آن بدین وسیله می توانید ساعات کار با اینترنت و پایگاههای اینترنتی که فرزندان از آن استفاده می کند را مدیریت نمایید. 	<p>ممکن است یک وبگاه حاوی عکس‌های مستهجن و محتوای غیراخلاقی باشد و کودک یا نوجوان نادانسته وارد آن شود. گاه نیز به طور ناخواسته عکس‌های مستهجن و محتوای غیراخلاقی به نمایش درمی آید.</p>

▲ آرس - کوبا
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

<p>راهکارها</p>	<p>رایانه شما نظیر خودرو و شما در معرض خطر است و باید آن را به ابزارهای ضد سرقت (سرقت اطلاعات) مجهز کنید. این ابزارها اصطلاحاً برنامه‌های ضد ویروس و دیواره آتش (فایروال) هستند. به علاوه لازم است خانواده از مشاور متخصص در حوزه فناوری اطلاعات برخوردار باشد. و نکات ایمنی را بیاموزند و آن را به فرزندان آموزش دهند.</p>	<p>مخاطرات</p> <p>بسیاری از مرورگرها از امنیت کافی برخوردار نیستند، و برخی برنامه‌ها و پایگاه‌های اینترنتی ممکن است حاوی اطلاعات مخرب نظیر ویروس باشد. برخی اشخاص از طریق برقراری ارتباط غیرمطمئن به تلفن همراه یا رایانه شما نفوذ می‌کنند و اطلاعات شخصی شما را سرقت و یا تخریب می‌کنند.</p> <p>کاربر نوجوان ممکن است اقدام به ایجاد شخصیت مجازی جدید ممکن است این شخصیت مجازی پوششی برای فعالیت‌های مخرب، غیر اخلاقی یا مجرمانه او باشد.</p>
		<p>۱- به کودک و نوجوان بیاموزید که هر چند ممکن است فعالیت‌های او با شخصیت مجازی را منتسب به شخصیت واقعی او نکنند، اما رفتارهای غیر اخلاقی و مجرمانه در هر شرایطی - محیط مجازی یا واقعی - شایسته و زیبنده او نیست.</p> <p>۲- به کمک ابزارهای فناوری اطلاعات می‌توان او را ردیابی کرد در صورت بروز جرم تحت هر عنوان - واقعی یا مجازی - وی مسئول رفتار خود خواهد بود.</p>

▲ مسعود کشمیری - ایران
 نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

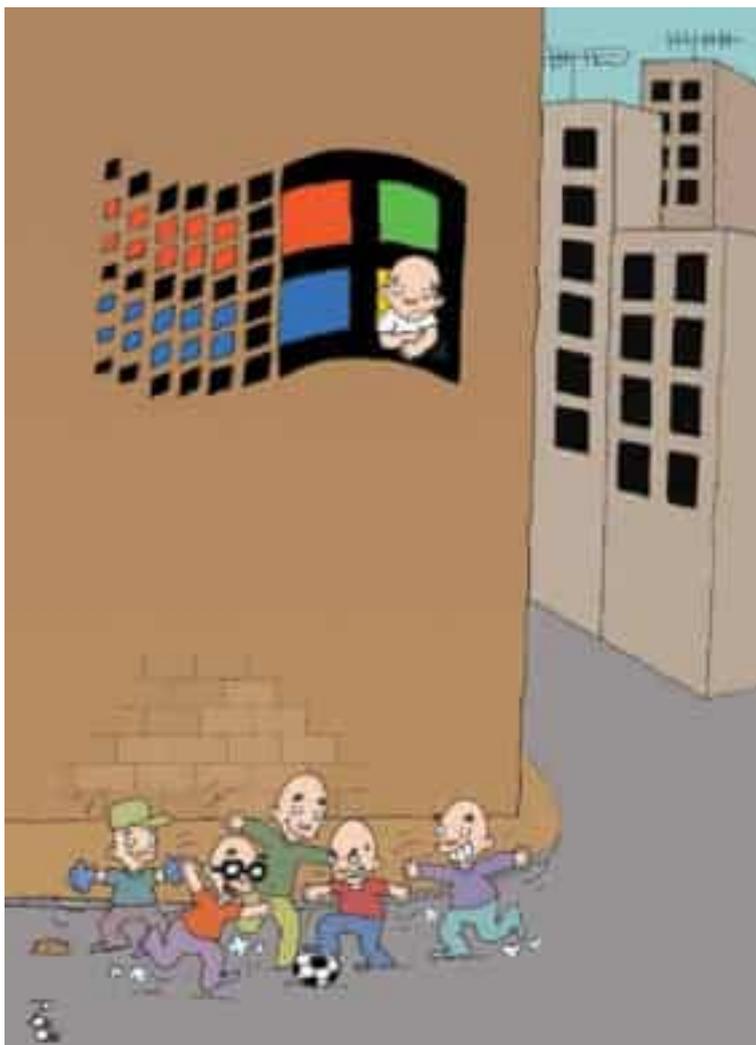

▲ محمدصالح رزم‌حسینی - ایران
 نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

راهکارها	مخاطرات
<p>۱- به کودک و نوجوان بیاموزید هر بازی مناسب سن او و همچنین شایسته شأن انسانی او نیست. برای سنجش تناسب سنی و محتوایی بازی به برچسب رده بندی بازی در ایران که با مخفف ESRA مشخص شده توجه کنید. این برچسب رده سنی و نوع محتوا را مشخص می کند.</p> <p>۲- حتما بازی‌های رایانه‌ای را خودتان برای کودک تهیه کنید. ترجیحا پیش از ارائه بازی به کودک خودتان اقدام به بازی کنید و سطح خشونت و نوع محتوای آن را ارزیابی کنید و اگر تشخیص دادید برای کودک شما مناسب است آن را در اختیارش بگذارید.</p>	<p>کودک و نوجوان ممکن است بازی رایانه‌ای که مناسب رده سنی او نیست یا حاوی محتوای خشن یا غیراخلاقی است بخرد و یا تهیه کند. این قبیل بازی‌ها در بلندمدت تأثیرات بسیار مخربی بر ذهن و روان کودکان و نوجوانان خواهد داشت و منجر به رفتارهایی نظیر پرخشگری خواهد شد.</p>
<p>فرزند یا دانش آموز خود را به فعالیت‌های اجتماعی و بازی با گروه دوستان ترغیب کنید.</p> <p>چنانچه او مایل به انجام بازی است به او بیاموزید برای انجام بازی زمان مشخصی را صرف کند و زمان بازی او را کنترل کنید.</p>	<p>بازی‌های رایانه‌ای و بخصوص بازی‌های آنلاین بسیار جذاب و وقت گیر هستند. به طوری که حتی بزرگسالان را نیز ساعت‌ها مشغول می کند. این نوع بازی‌ها بشدت اعتیادآور است. لذا ممکن است به تحصیل و ارتباطات اجتماعی کودک و نوجوان آسیب وارد شود.</p>

راهکارها	مخاطرات
<p>به کودک و نوجوان بیاموزید به حقوق پدیدآورندگان و صاحبان آثار فرهنگی، هنری و رسانه‌ای احترام بگذارد و نشر عمومی آنها را بمنزله عملی مجرمانه تلقی کند. این آثار معمولاً با عبارتی مشابه «تمام حقوق اثر محفوظ است.» مشخص می‌شود.</p> <p>نه تنها خود اقدام به نشر این آثار نکنید بلکه در صورت مواجهه با چنین محتوایی در یک نرم افزار یا شبکه اینترنت، مورد را به سایت payvandha.ir گزارش دهید.</p>	<p>کودک و نوجوان ممکن است بدون مجوز، آثار فرهنگی مورد علاقه خود نظیر یک فیلم را در اینترنت منتشر کند. او نادانسته حق مؤلف اثر را نقض کرده و مرتکب جرم شده است.</p>
<p>علاوه بر آموزش احترام به حق مؤلف به شرح مورد قبل، حتی الامکان والدین، خودشان نیز، نرم افزارهای ایرانی را به شکل مجاز تهیه کرده و در اختیار کودک و نوجوان قرار دهند.</p>	<p>کودک و نوجوان ایرانی که به خرید آثار خارجی با قیمت بسیار ارزان عادت کرده‌اند، ممکن است اقدام به تهیه و کپی برداری از نرم افزارهای ایرانی قفل شکسته کنند. این نقض حقوق پدیدآورنده و عملی مجرمانه است.</p>
<p>به کودک و نوجوان بیاموزید در صورت دریافت چنین پیامی یا مواجهه با چنین اطلاعاتی حتماً شما را در جریان قرار دهد.</p>	<p>ممکن است افرادی اقدام به ارتباط با کودک و نوجوان کرده و از او بخواهند دست به اقدامات خلاف اخلاق و یا مجرمانه بزند.</p>

▲ علیرضا پاکدل- ایران
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

راهکارها	مخاطرات
<p>به کودکان و نوجوانان بیاموزید که اطلاعات مندرج در یک پیگانه اینترنتی معتبر دانشگاهی و حوزوی بسیار معتبرتر از یک وبلاگ شخصی است.</p> <p>به او بیاموزید برای کسب اطلاعات و اخبار صحیح به سایت‌های معتبر مراجعه کند و در صورت تردید در خصوص درستی آنها از والدین و معلمان سوال کند.</p>	<p>بسیاری از اطلاعات موجود در پیگانه‌های اینترنتی اشتباه یا کذب است. کودک و نوجوان ممکن است در اثر مواجهه با این اطلاعات در رتبه اول موتور جستجو فریب بخورد و آن را درست بپندارد. ممکن است پیام‌های تبلیغی از فرقه‌های منحرف دریافت کند، که مثلاً به ترویج شیطان پرستی می‌پردازد.</p>
<p>به کودک و نوجوان بیاموزید بر اساس برنامه زمانی مشخص از اینترنت استفاده کند.</p> <p>او را ترغیب کنید که در کنار کار با رسانه‌های دیجیتال در امور روزمره زندگی نیز فعال باشد.</p> <p>ممکن است علت روی آوردن او به بازی و اینترنت، فرار از برخی مشکلات زندگی باشد، بنا بر این سعی کنید به جای اعمال فشار بهبود، مشکل اصلی او را بیابید و رفع کنید.</p>	<p>استفاده از اینترنت و رایانه در ساعات زیاد و به طور غیرمعتاد نظیر نیمه شب نشانه اعتیاد به رایانه و اینترنت است و می‌تواند منجر به اختلال در زندگی اجتماعی، افت تحصیلی و انزوای کودک و نوجوان گردد.</p>

▲ وسام خلیل - مصر

نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ سید محمد عماد- ایران

نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

◇ بررسی موردی: چگونه حریم شخصی کاربران به مخاطره می‌افتد

عده زیادی از کاربران کودک و نوجوان در بسیاری از مواقع، اطلاعات شخصی قابل توجهی را به طور ناآگاهانه فاش می‌کنند. علت اصلی آن نیز عدم فعال کردن گزینه تنظیمات حریم شخصی در شبکه و همچنین ارائه اطلاعات بیش از حد می‌باشد. گاهی اوقات همین موضوع باعث می‌شود تا این کاربران در معرض خطر قرار بگیرند. برخی اوقات نیز این اطلاعات از طریق پر کردن فرم‌های ثبت نام، ایجاد وب سایت‌های شخصی، و ارسال مشخصات شخصی فاش می‌شود. البته والدین و معلمان باید توجه داشته باشند که هیچ‌گاه نباید در مورد این خطرات احتمالی، افراط و بزرگنمایی کنند و یا اینکه بی‌جهت فرزندان خود را از مواجهه با این گونه خطرات بترسانند. کسب آگاهی از اینکه چگونه کاربران کودک و نوجوان می‌توانند به راحتی اطلاعات شخصی خود را در دسترس عموم قرار دهند، و یا اینکه چگونه این اطلاعات به راحتی می‌تواند توسط کاربران غریبه مورد سوء استفاده واقع گردد، نکات مهمی هستند که والدین و معلمان باید به کودک و نوجوان گوشزد کنند.

* کاربران کودک و نوجوان باید بدانند که اطلاعات شخصی آنها در صورت انتشار به راحتی در پایگاه‌های اطلاعاتی متعددی در شبکه قابل دسترسی خواهد بود.

* کاربران کودک و نوجوان باید تنظیمات مربوط به حریم شخصی خود را به هنگام استفاده از شبکه، فعال کنند و هرگاه اطلاعاتی از آنها درخواست شد، به سرعت والدین خود را با خبر کنند.

به مثال واقعی زیر توجه کنید، مثالی که در یک اتاق گفتگو (چت) اتفاق افتاده است:

کاربران غریبه با اهداف شوم در انتظار دیدار کاربر کودک و نوجوان به سر می‌برند، یک مثال از این موارد به قرار زیر است:

بعد از یکی دو نوبت گفت و گو و برقراری آشنایی اولیه مطالب زیررد و بدل می‌شود:
کاربر کودک و نوجوان: بعضی وقتا بیش از شش ماه منتظر می‌مونم تا یه بازی جدید بیاد به بازار، اولش مامانم قول میده که اونو برام بخره، اما وقتی به بازار میاد، بازم میگه "پول نداریم". از مامانم متنفرم.

غریبه: میفهمم چی میگی، اما من یه عموی مهربونی دارم که هر وقت هر چی میخوام، زودی برام میخره. اون خیلی پولداره.

کاربر کودک و نوجوان: تو خیلی خیلی خوشبختی! ای کاش منم یه عموی پولدار داشتم.

غریبه: یه فکری به نظرم رسید، بذار به عموم بگم تا برای تو هم یه چیزی بخره، اون خیلی پولداره، شرط می‌بندم که قبول می‌کنه.

کاربر کودک و نوجوان: راست میگی؟

غریبه: یه دقیقه وایسا تا برم بهش زنگ بزنم

حدمس بزنی چی گفت؟ اون قبول کرد تا برات یه سی دی بازی بخره.

کاربر کودک و نوجوان: آه، راست میگی؟ نمی‌تونم باور کنم!

غریبه: حالا خونتون کجاست؟

کاربر کودک و نوجوان: تو «شهرک ...». تو خونت کجاست؟

غریبه: ما خونمون «میدان ...». عموم هم اینجا زندگی میکنه، زیاد از هم دور نیستیم.

کاربر کودک و نوجوان: خوبه.

غریبه: آیا نزدیکی خونه شما فروشگاه‌های هست؟

کاربر کودک و نوجوان: آره، همین اطراف یه فروشگاه بزرگ هست.

غریبه: خب، مشکلی نیست، شنبه خوبه عموم بیاد؟

کاربر کودک و نوجوان: آره، خوبه.

غریبه: اگه بخوای بعدش هم میتونیم بریم پارک.

کاربر کودک و نوجوان: باشه، اما کجا؟

غریبه: نزدیکی فروشگاه، اسم عموم اکبره، خیلی خوبه.

کاربر کودک و نوجوان: خیلی ممنونم، تو خیلی خوش شانس‌ی که عموی

پولداری داری.

و اما روز شنبه فرا رسید و کاربر کودک و نوجوان به ملاقات فرد غریبه که بیرون فروشگاه ایستاده بود رفت. فرد غریبه خودش را "عمو اکبر" معرفی می‌کند و می‌گوید که برادرزاده‌اش در پارک منتظر آنهاست. اولش کاربر کودک و نوجوان کمی احساس خجالت می‌کند، ولی بمحض اینکه فرد غریبه از فروشگاه بیرون می‌آید و بازی رایانه‌ای را به دست کاربر کودک و نوجوان می‌دهد، او سریعاً خوشحال شده و سوار ماشین غریبه می‌شود، و ...

بقیه داستان روز بعد در اخبار حوادث روزنامه‌ها منتشر می‌شود.

بسیار وحشتناک است، اما واقعیت دارد. فرد غریبه یک آدم ربای حرفه‌ای است. همه ساله بیش از صدها مورد آدم ربا در سراسر دنیا دستگیر می‌شوند. وقوع این اتفاق حتی برای یک مرتبه نیز مصیبت بار می‌باشد. از این رو روایت این داستان از آن جهت بود که شما والدین عزیز با عمق موضوع آشنا شده و به فرزندان خود بیاموزید که چگونه طعمه چنین افرادی نشوند.

والدین و مربیان، هر دو از یک سوء تفاهم در این میان برخوردارند و آن این است که آنها به غلط چنین می‌پندارند که میزان آسیب پذیری فرزندانشان در منزل و مدرسه به مراتب کمتر از مکان‌های دیگری است که جهت اتصال به اینترنت در آنجا حضور پیدا می‌کنند. اما باید توجه داشت که اینترنت از این قابلیت برخوردار است که کاربر را در هر مکان و ساعتی به هر جایی که می‌خواهد، هدایت می‌کند و او را با انواع خطرات احتمالی مواجه می‌سازد.

توجه داشته باشید میزان آسیب پذیری کاربران کودک و نوجوان به هنگام اتصال به شبکه از طریق تلفن همراه و دیگر وسایل ارتباطی بیش از ایجاد این ارتباط از طریق رایانه منزل می‌باشد. ترجیحاً تلفن همراه متناسب با سن کودک خود را خریداری کنید. دلیلی ندارد کودک دبستانی موبایل هوشمند مجهز به بلوتوث داشته باشد و یا دانش آموز دبیرستانی از سرویس وایمکس و خدمات نسل سوم بهره‌مند باشد.

دوستان فرزندان‌تان در محیط مجازی را بشناسید.

آموزش والدین و معلمان:

باید توجه داشته باشید که جهت ارتقاء سطح ایمنی کاربران کودک و نوجوان، والدین و معلمان می‌بایست در وهله اول از آموزش کافی برخوردار باشند. در بسیاری از موارد، عدم آشنایی والدین با فن آوری‌های روز دنیا، باعث می‌شود تا کاربران کودک و نوجوان نسبت به اقداماتی که می‌تواند سطح ایمنی آنها را ارتقاء بخشد، همچنان نا آگاه باقی بمانند.

برای کسب اطمینان از اینکه فرزندان در محیط اینترنت می‌تواند با حفظ برخی مسئولیت‌ها، ایمنی خود را حفظ کند، می‌بایست موارد زیر را به آنها یادآوری کنیم:

۱- نخستین و مهمترین نکته آن است که به فرزندان و دانش آموزان خود بیاموزیم که به هنگام استفاده از فن آوری‌های مختلف، خود را متعهد به ضوابط اخلاقی کنند و همیشه جوانب مثبت این امکانات را در نظر بگیرند. به عبارت دیگر در فضای مجازی نیز تقوا را رعایت کنند و خدا را ناظر بر اعمال خود بدانند.

بر اساس توصیه روانشناسان و اساتید دانشگاه، حتی منظور رابطه را از فضای قابل رویت سایر افراد در خانه فراموش ندهید.

مطمئناً هدف نهایی این است که فرد بتواند با کنترل درونی و بدون مراقبت و نظارت خارجی از رسانه‌های دیجیتال در سلامت و امنیت استفاده کند.

۲- از کودکان و نوجوانان بخواهیم برای ما شرح دهند که به چه منظوری و با چه کسانی در این محیط ارتباط ایجاد می‌کنند و چه موقع از رایانه، تلفن همراه، و دیگر وسایل ارتباط شخصی استفاده می‌کنند. ایجاد این گونه گفتگوها تاثیر به سزایی در ارتقاء ایمنی کودک و نوجوان دارد.

۳- حتماً قبل از ورود به سایت‌های مختلف، قوانین و مقرراتی که از پیش تعیین شده را مرور کنیم و هشدارهای لازم را به فرزندان خود بدهیم. در مورد مقرراتی که از قبل لحاظ کرده اید نیز حتماً نظارت داشته باشیم تا از حسن انجام آن اطمینان حاصل کنیم.

بیراتان - برزیل

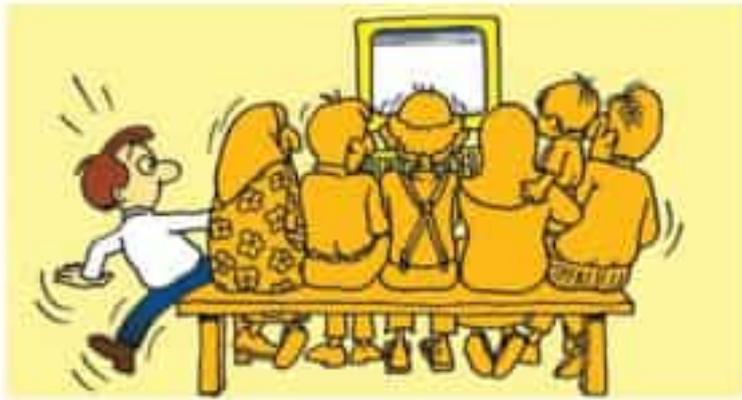
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

۴- بررسی نوع ارتباط با اینترنت: چنانچه به هر دلیل خود از فیلترشکن استفاده می‌کنید یا به نوعی موانع مسدودسازی پایگاه‌ها را دور می‌زنید، هرگز اجازه ندهید فرزندان از آن روش ارتباطی استفاده کنند. برای او یک خط ارتباطی معمولی ADSL کفایت خواهد کرد. این امر جلو مواجهه ناخواسته با بسیاری از محتوای مجرمانه و غیراخلاقی را خواهد گرفت.

۵- همیشه در جریان فعالیت‌های اینترنتی فرزندانمان باشیم. حضور و نظارت والدین می‌تواند بر تجربه کاربر کودک و نوجوان تاثیرگذار باشد و او را در بروز رفتارهای مثبت و موجه تشویق و ترغیب نماید.

۶- در صورت بروز رفتار نگران کننده از سوی فرزند یا دانش آموزمان یا دیگر کاربران کودک و نوجوان، فوراً عکس العمل نشان ندهید. این فضای مجازی در حقیقت به مثابه مسیری برای تداوم زندگی اجتماعی است. اگر شما با نگرانی خود، به یکباره فرزند خود را از ادامه مسیر باز دارید، او هرگز مشکلات و چالش‌های اساسی خود که ممکن است در طول مسیر با آن مواجه گردد را برای شما بازگو نخواهد کرد.

با همراهی دوستانه با فرزند نوجوان خود به هنگام استفاده از رایانه و اینترنت هم از او مهارت‌های کاربری را فرا بگیرید تا بتوانید نقش خود را به عنوان پدر و مادر را ایفا کنید و هم در موارد خطرناک و یا محتوای نامناسب به او تذکر دهید.

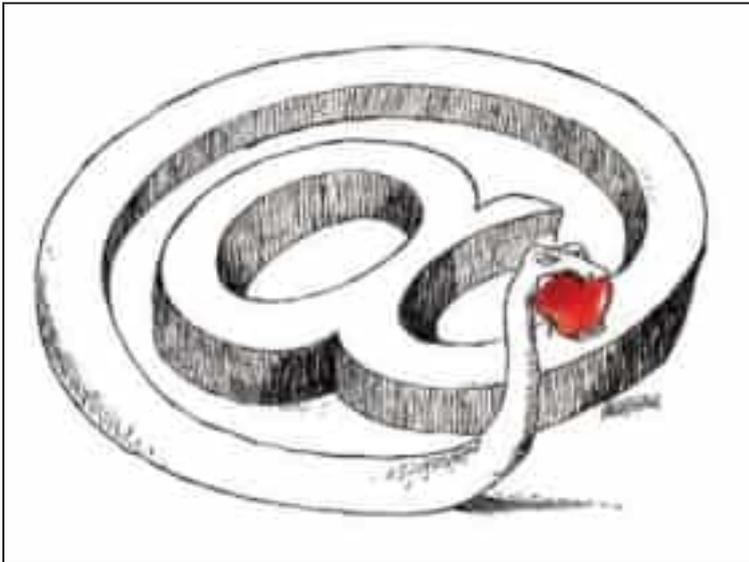

۷- توجه داشته باشید که فرزند ما ممکن است رفتاری متفاوت از زندگی روزمره، در شبکه اینترنت داشته باشد. او ممکن است کمی جسورتر و ستیزه‌جو باشد، چرا که احساس می‌کند که هیچ کس در این محیط مجازی نمی‌تواند از او بازخواست کند. از این رو به هنگام بروز اینگونه رفتارهای غیر متعارف، آن را به عنوان فرصتی غنیمت شمرده تا در مورد آن بحث کنیم و شیوه صحیح این رفتار را به فرزندانتان آموزش دهیم.

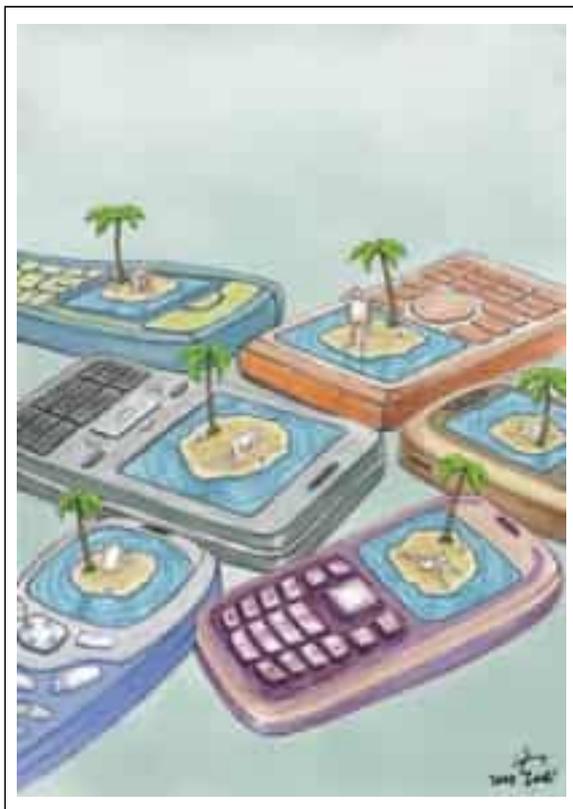
در خاتمه امیدواریم با به کارگیری این رهنمودها کودکان و نوجوانان بتوانند به شیوه سالم‌تر و امن‌تری از رسانه‌های دیجیتال استفاده کنند.
برای برخورداری از آخرین رهنمودها و امکانات می‌توانید با شماره ۸۸۸۴۶۹۶۰ و ۸۸۸۴۶۶۹۶۲ داخلی ۱۶۱ با واحد فرهنگ سازی مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال تماس بگیرید. و نیز در صورت مواجهه با پایگاه‌های اینترنتی مضر یا غیراخلاقی با مراجعه به آدرس mofidlinks.ir آنها را گزارش دهید.

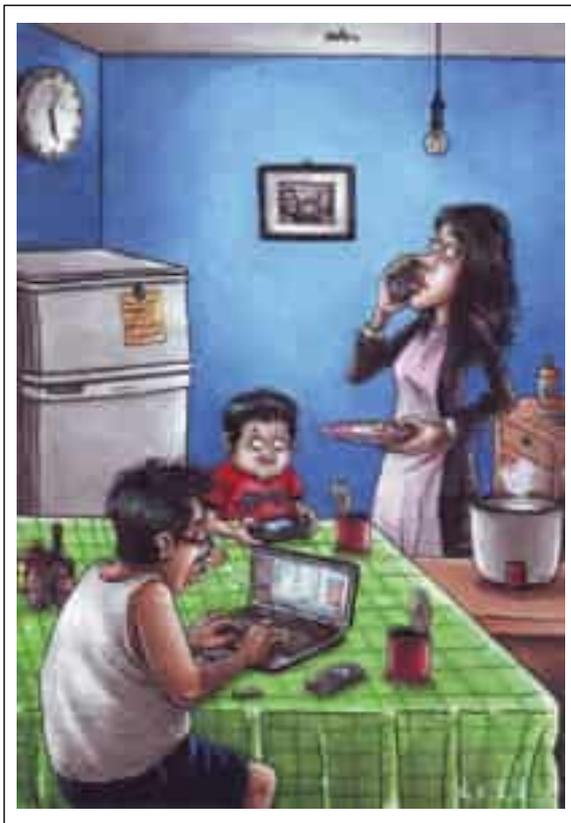
منتخبی از آثار نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال - ۱۳۸۷

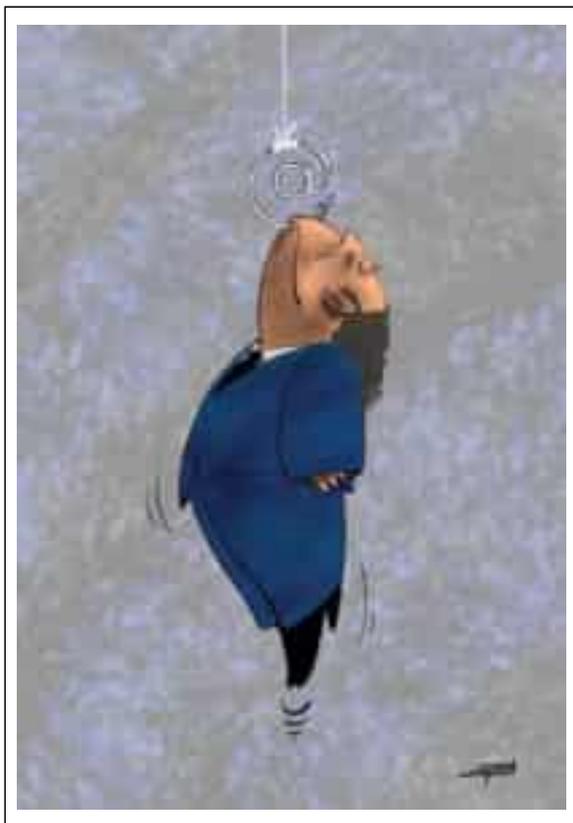
▲ میخائیل کونتوریس - یونان - جایزه اول
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ مهدی محمدی روزبهانی - ایران - جایزه دوم
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ دودی ایسواهیودی - اندونزی - جایزه سوم
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

عشمان سوروغلو - ترکیه - لوح تقدیر
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ جیت کونستانا - اندونزی - لوح تقدیر
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ اکبر تراب پور - ایران - لوح تقدیر
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ آنجل بولیگان - مکزیک - جایزه اول
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ علی شاه علی - ایران - جایزه دوم
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

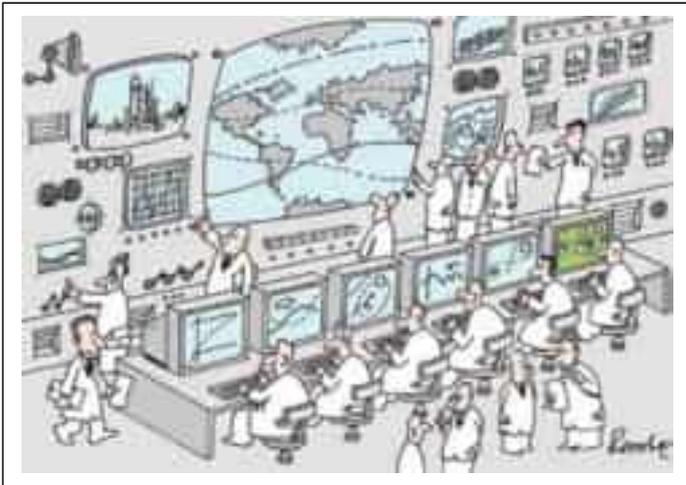
▲ هومور جوگوس دو - کلمبیا - جایزه سوم
 نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ شاهین فتحی - ایران - لوح تقدیر
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

▲ پویا اعتراضی - ایران - لوح تقدیر
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

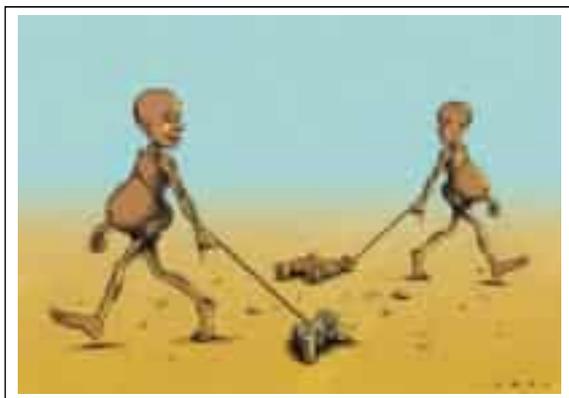
▲ رونالدو کونها دیاس - برزیل - لوح تقدیر
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

اسکین ایرانیسی اوغلو - ترکیه
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

ددی رانگامدا - اندونزی
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

جمال رحمتی - ایران
نخستین مسابقه بین‌المللی کاریکاتور رسانه‌های دیجیتال ۱۳۸۷

رضی

چهارمین جشنواره بین‌المللی نمایشی با هوش مصنوعی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی |

- | سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران | وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات |
- | وزارت علوم، تحقیقات و فناوری | وزارت آموزش و پرورش | وزارت امور خارجه | بنیاد شهید و امور ایثارگران |
- | سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی | کمیون ملی یوسکو | موسسه فرهنگی اکو | جامعه المصطفی العالمیه |